

Аналіз діяльності публічних
бібліотек Чернігівщини
2017 р.

На сьогодні бібліотеки – це сучасні інформаційні, культурно-освітні заклади, провідним завданням яких є формування сучасного інформаційного суспільства за допомогою як традиційних, так і нових форм та методів роботи.

Мережа сфери управління та впливу Міністерства культури України станом на 01.01.2018 року всього становить 710 бібліотек, у сільській місцевості – 609.

Мережа бібліотек області у звітному році зазнала змін. За погодженням з Міністерством культури у Варвинській ЦБС було закрито Кулишівську бібліотеку-філіал. Згідно з рішенням № 172-VII Сосницької районної ради від 19 липня 2017 р. за погодженням з Міністерством культури (лист від 21 квітня 2017 р.) 5 бібліотек-філіалів (міська бібліотека-філіал, Бондарівська, Кнутівська, Купчицька, Матвіївська сільські бібліотеки-філіали) реорганізовано в бібліотечні пункти.

Сукупний бібліотечний фонд бібліотек області на традиційних та електронних носіях інформації на 01.01.2018 р. становив 9 млн. 305 тис. прим. Зменшення сукупного фонду по області в порівнянні з 2016 р. становить 245 тис. прим.

Послуги в бібліотеках отримали 504,5 тис. користувачів, у минулому році – 510,5 тис. користувачів, тобто на 6 тис. менше.

Послугами бібліотек, розташованих у сільській місцевості, скористалося 236,3 тис. користувачів, у минулому році – 239,4 тис. користувачів.

У 2017 році жителі області відвідали бібліотеки 4 млн. 252,5 тис. разів, відвідування сільських бібліотек зменшилося на 20,7 тис. і склало 1 млн. 826 тис.

Спостерігається зменшення видачі документів у порівнянні з попереднім роком. Так, у 2017 році користувачам бібліотек було видано 10 млн. 290,1 тис. примірників документів (на 163,9 тис. менше до 2016 р.), зокрема читачам сільських бібліотек – 4 млн. 924,97 тис.

У 2017 році значно покращилася ситуація з поповненням фондів (до бібліотек області надійшло понад 110 тис. примірників нових видань (у минулому році – 90 000), з них майже 46 тис. становлять періодичні видання. Найбільше поповнення отримала **Чернігівська міська ЦБС** – 7 656 прим., з них періодичних видань – 2 761 на суму 28 400 грн. за кошти місцевого бюджету. **Борзнянська ЦБС** одержала 7 122 прим., з них періодичних видань – 2 094 прим. на суму 48 360 грн., з яких 29 976 грн. надав місцевий бюджет, а 18 383 грн. – благодійні кошти. До **Сновської ОТГ** надійшло 6 203 прим., з них періодичних видань 1 854 прим. на суму 45 000 грн., за кошти місцевого бюджету. Основним джерелом поповнення фондів бібліотек новими сучасними книгами залишається надходження в рамках державної програми «Українська книга».

У порівнянні з минулим роком покращилось фінансування з місцевих бюджетів на придбання книг.

Найбільше було виділено **Чернігівській міській ЦБС** – 2 506 прим. на суму 166 тис. грн. **Ніжинська міська ЦБС** отримала 363 прим. на суму 32 000 грн. **Ічнянська ЦБС** – 680 прим. на суму 48 000 грн. **Прилуцька районна ЦБС** – 348 прим. на суму – 30 000 грн. **Ніжинська районна ЦБС** – 60 прим. на суму 15 000 грн. **Кіптівська ОТГ** – 279 прим. на суму 13 300 грн. **Прилуцька міська центральна бібліотека** – 169 прим. на суму 11 235 грн. **Талалаївська ЦБС** – 248 прим. на суму 10 720 грн. **Срібнянська ЦБС** – 155 прим. на суму 10 000 грн. **Менська ЦБС** – 232 прим. на суму 8 850 грн. **Городнянська ЦБС** – 79 прим. на суму 4 986 грн. **Куликівська ЦБС** – 41 прим. на суму 2 800 грн. **Новгород-Сіверська міська** – 44 прим. на суму 2 562 грн. **Сосницька ЦБС** – 212 прим. на суму 749 грн.

Загальна кількість комп'ютерів по області – 496, зокрема в сільській місцевості – 61. Доступ до мережі Інтернет мають 217 комп'ютерів.

Найбільшу кількість ПК – 80 одиниць – має **Чернігівська міська ЦБС**, що у порівнянні з минулим роком ще на 4 комп'ютери збільшилась.

Прилуцька міська бібліотека – 26 одиниць, що більше на 1 комп'ютер.

Прилуцька районна ЦБС – 22, більше на 3 комп'ютери.

Городнянська ЦБС – 19 комп'ютерів.

Ніжинська міська – 14 комп'ютерів, що на 5 більше в порівнянні з минулим роком.

Сновська ЦБС – 11 комп'ютерів, більше на 3 комп'ютери.

Користувачів бібліотек обслуговують 1 194 фахівці, з них у сільській місцевості – 619. 769 спеціалістів, що становить 65 % усіх працівників, мають спеціальну освіту, з них 318 – у сільській місцевості.

55 % працівників мають стаж понад 20 років, 18 % – понад 10 років, 17% – від 3 до 9 років і лише 10% це ті, які працюють до 3 років.

Суттєвою проблемою залишається збільшення кількості працівників, зайнятих на неповний робочий день. В області на повну ставку працюють 653 бібліотекарі (55%), решта працюють неповний робочий день.

На сьогодні 538 приміщень бібліотек є орендованими (75%). 111 бібліотек потребують капітального ремонту, 2 знаходяться в аварійному стані (Куликівський та Чернігівський р-ни).

У 2017 році ремонтні роботи проводились у:

Чернігівській міській ЦБС:

- реконструкція приміщення та облаштування санвузла в бібліотеці-філіалі № 1 для дітей;
- капітальний ремонт згідно з проектом Центральної бібліотеки ім. М. Коцюбинського (потребує завершення);
- капітальний ремонт покрівлі бібліотеки-філіалу № 5.

Бахмацькій ЦБС:

- ремонт методично-бібліографічного відділу, встановлення паркану ЦРБ;
- Стрільницька бібліотека-філіал № 32.

Бобровицькій ЦБС:

- впродовж поточного року за рахунок спонсорських коштів проведені поточні ремонти у 9 бібліотеках-філіалах на суму 5 350 грн.

Борзнянській ЦБС:

- центральна районна бібліотека були замінені вікна, двері, проведений ремонт у книгосховищі на суму 104 786 грн та 3 сільських бібліотеках-філіалах. Загальна сума – 115 386 грн.

Варвинській ЦБС:

- у 2017 році в центральній бібліотеці зроблено ремонт читального залу, ремонт стель кабінету директора, абонементу та методико-бібліографічного відділу, поточний ремонт відділу комплектування, частковий ремонт фасаду будівлі на суму 42 306 грн за кошти районного бюджету, зроблено санітарну кімнату на суму 34 462 грн.

У 3 сільських бібліотеках здійснено косметичний ремонт, всього – 78 768 грн.

Городнянській ЦБС:

- відремонтовано у звітному році: 4 сільські бібліотеки-філіали.

Кіптівська ОТГ:

- проведені капітальні ремонти в Кіптівській ЦПБ, Прогресівській бібліотеці-філіалі, в Новошляхівській реконструйована система опалення.

Прилуцькій РЦБС:

- зроблено поточний ремонт за кошти сільської ради в Погребівській сільській бібліотеці на суму 61 581 грн;

- за кошти Івковецької сільської ради зроблений поточний ремонт музейної кімнати в Голубівській сільській бібліотеці на суму 20 000 грн;

- за кошти сільської ради замінені вікна в Дубовогаївській сільській бібліотеці.

Бібліотеках Ріпкинського району:

- Гучинська сільська бібліотека на суму 745 грн.

- Вишнівська сільська бібліотека на суму 1 800 грн.

- Галківська сільська бібліотека на суму 858 грн.

- Ріпкинська РБ для дорослих на суму 13 434 грн.

Сновська ЦБС:

- центральна бібліотека – заміна вікон та дверей;

- дитяча бібліотека – заміна вікон;

- Великощимельська, Кучинівська, ЦБ – придбання та установка твердопаливного котла.

Сосницькій ЦБС:

- відбулися поточні ремонти в ЦБ та 4 сільських бібліотеках-філіалах.

Талалаївській ЦРБ

- відбулися поточні ремонтні роботи на суму 2 000 грн.

Заходи

Традиційно, у березні відбувся підсумковий щорічний обласний семінар директорів ЦБС та їх заступників по роботі з дітьми **«Бібліотеки регіону: трансформація, тенденції розвитку в сучасних умовах»** та підсумки обласного рейтинг-конкурсу **«Краща бібліотека року»**. Переможцями стали – Прилуцька центральна бібліотека, Семенівська дитяча бібліотека, Хорошеозерська сільська бібліотека-філіал Борзнянської ЦБС.

Питання професійного обміну досвідом є одним з важливих елементів діяльності сучасних бібліотек. Так, за ініціативи Чернігівського обласного відділення Української бібліотечної асоціації в партнерстві з Чернігівською обласною універсальною науковою бібліотекою ім. В. Г. Короленка з 2015 року започатковано щорічне проведення виїзних круглих столів на тему **«Я пропоную свій досвід»**, де сільські бібліотекарі Чернігівщини мають змогу обмінятися знаннями та уміннями.

7 червня 2017 року в рамках реалізації плану роботи на 2017 рік, з метою обміну досвідом та підвищення фахового рівня сільських бібліотекарів області, налагодження партнерства між бібліотеками, був проведений круглий стіл на Борзнянщині. Бібліотекарі побували в гостях у бібліотеці-переможниці – Хорошеозерській сільській філії Борзнянської ЦБС (за результатами обласного рейтинг-конкурсу «Краща бібліотека року»).

Під час круглого столу 30 бібліотекарів зі всієї області обмінювалися різноманітним форм та методів, які застосовують у роботі. Учасники дізнались про надзвичайну виставку в Перелюбській бібліотеці-філіалі Корюківської ЦБС «Вишиваний код Сіверщини», на якій були представлені сорочки вишиті 100 років тому.

Бібліотекар Блистівської бібліотеки-філіалу Новгород-Сіверської ЦБС розповідала про діяльність краєзнавчого клубу «Срібна криничка». Члени клубу зібрали та оформили у фотоальбом матеріали про ветеранів війни, свідчення очевидців голодомору 1932-33 років, матеріали про назви урочищ, полів та озер, що розташовані на території села.

Бібліотекар Малодівицької бібліотеки-філіалу Прилуцької ЦБС розказала про історію створення археологічно-краєзнавчої експозиції «Спадщина із глибини століть». Колекція унікальних знахідок налічує понад 200 одиниць.

Бібліотекар Манжосівської бібліотеки-філіалу Прилуцької ЦБС ділилась досвідом збору й упорядкування краєзнавчих матеріалів (фото, спогади старожилів, вироби місцевих майстрів тощо) та досвідом ведення «Літопису населених пунктів» Дідовецької сільської ради.

Бібліотекарі Козелеччини розповідали про особливості своїх краєзнавчих куточків та цінні раритети, які в них зберігаються.

У липні 2017 року за ініціативи ГО «Чернігівське обласне відділення УБА» близько 50 бібліотекарів Чернігівщини здійснили навчально-освітню поїздку до провідних бібліотек Полтавщини.

У листопаді пройшла обласна школа керівника **«Публічна бібліотека в реаліях реформ місцевого самоврядування»**, на яку було запрошено не тільки директорів ЦБС та публічних бібліотек, а й начальників відділів культури ОТГ, які поділилися досвідом роботи публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах; а також семінар-практикум для фахівців з бібліографії, комплектування та каталогізації **«Бібліографічна діяльність: трансформація послуг та ресурсів»**

У звітному році спеціалістами трьох обласних бібліотек був проведений експертно-діагностичний аналіз роботи Варвинської, Прилуцької та Козелецької ЦБС.

Для ефективної реалізації інформаційної, освітньої, комунікативної та дозвільної функцій у бібліотеках області проводилися різноманітні заходи, які сприяли активізації читацьких інтересів та зростанню іміджу бібліотек серед громади.

З метою популяризації кращих творів вітчизняної й зарубіжної літератури, знайомства з книжковими новинками в **Бахмацькій ЦБС** використовувались як традиційні форми роботи (книжкові виставки, перегляди), так і нові активні форми популяризації літератури (акція «Єднаймося навколо книги», марафон читання «Нове покоління вибирає книгу», промо-акція «Читати – це мудро, читати – це модно!»). Цікава та змістовна була проведена літературно-чайна церемонія «Чай приємний, запашний, міцний і корисний» та ін.

Городнянська центральна бібліотека в рамках програми «Подорожуємо рідним краєм разом з бібліотекою» проводить краєзнавчі екскурсії містом, які супроводжуються цікавими розповідями про історію міста, визначні місця та відомих земляків.

Ніжинська МЦБС взяла участь у «Бюджеті участі: ефективне партнерство влади і громади» для створення в приміщенні бібліотеки бібліотечної креатив-території «ART & INFO: III-й поверх» і отримала кошти на реалізацію проекту – 75 620 грн. Приймала учасників II Міжнародного фестивалю інтеграції слова у сучасному арт-просторі «Литаври».

Масова робота **Прилуцької міської центральної бібліотеки** відрізняється від стандартів, від установлених методів роботи й трансформується у реалізацію цікавих задумів бібліотекарів. Так стиль роботи закладу набуває сучасності. Як приклад можна назвати інтерактивний захід, що проходив у рамках Тижня дитячо-юнацького читання **«Жива бібліотека»**, де у ролі «живих книг» були відомі прилучани: начальник управління містобудування та архітектури міської ради, письменники, прилуцький скульптор, майор поліції та інші цікаві особистості. Найуспішнішим проектом з популяризації книги мистецьких надбань прилучан залишається літературно-мистецька премія імені Любові Забашти «Квіт папороті», яка багато років поспіль проходить у **Прилуцькій міській центральній бібліотеці**.

Прилуцька центральна районна бібліотека є методичним центром не тільки для бібліотек ЦБС, а й тісно співпрацює з іншими установами. Так, у жовтні на базі Прилуцької ЦРБ відбувся районний семінар-практикум для

шкільних бібліотекарів «Інформаційно-просвітницька робота шкільного бібліотекаря з підвищення читацької активності користувача». У 2017 році районною бібліотекою було започатковано цикл зустрічей «Знані незнайомці». Це зустрічі з цікавими творчими людьми, які знані в Україні.

Сновська ЦБС бере участь у проекті «Пульс» «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні».

Центральною бібліотекою проводився поетичний конкурс патріотичної тематики пам'яті Леоніда Тереховича, поета-земляка «Ми великий народ. І пора почуватись великими».

Бібліотеки **Сосницької централізованої бібліотечної системи** працювали над реалізацією районного проекту «Герої ХХІ століття» зі збору та систематизації матеріалів про учасників АТО свого населеного пункту, проведення з ними зустрічей з метою вшанування їх подвигу, патріотичного виховання дітей та молоді.

Більшість сільських бібліотекарів долучились до участі в проекті «**З рідного джерела**» з вивчення, дослідження та систематизації рекреаційних історичних та археологічних пам'яток району з подальшим написанням тематико-експозиційних планів, туристичних маршрутів та популяризації рідного краю. Цей проект здійснюється за фінансової підтримки фонду «Майбутнє Чернігівщини».

Бібліотеки **Чернігівської ЦБС** активно працюють над бібліотечним проектом «Відомі земляки», координуючи свою роботу з органами місцевого самоврядування, активами сільських громад, громадськими організаціями. Проводиться робота з бібліотечним проектом «Реабілітовані історією. Чернігівський район».

Враховуючи світовий та європейський досвід освіти протягом життя, на базі **центральної бібліотеки ім. М. М. Коцюбинського Чернігівської МЦБС** четвертий рік поспіль успішно діє безкоштовний навчальний заклад «Університет 60 плюс». У 2017 році на факультетах інформаційних та комунікаційних технологій та філологічному з вивчення англійської мови на початковому рівні пройшли навчання та отримали сертифікати 197 слухачів. З 1 жовтня на факультеті інформаційних та комунікаційних технологій розпочали навчання 60 слухачів, на філологічному – 50. Викладачами «Університету 60 плюс» є працівники бібліотеки та волонтери.

На базі ЦБС діють **грантові проекти та об'єкти соціальних інвестицій:**

- ✓ проект громадського бюджету участі «Все про Європу: пункти Європейської інформації в міських бібліотеках;
- ✓ кіноклуб Docudays UA «Територія права»;
- ✓ проект «Технологічна надія» від Благодійного фонду «Брейн Баскет» (безкоштовне навчання основам програмування);
- ✓ проект «Активна бібліотека» за підтримки DVV International (Німецьке об'єднання народних університетів) та інші.

З метою обміну досвідом роботи бібліотек України та інших держав центральну бібліотеку відвідали колеги з Полтавської області, а працівник ЦБ ім. М. Коцюбинського взяв участь у польсько-українській зустрічі бібліотекарів у м. Катовіце (Польща). Молоді працівники ЦБС взяли участь у II Форумі молодих бібліотекарів УБА «Бібліотека в тренді» та VIII Львівському міжнародному форумі «Бібліотек@ від ідеальної до ефективної».

Контактна інформація:

м. Чернігів,

просп. Миру, 41

Тел./факс: (0462) 77-45-63

E-mail: korolenkolib@ukr.net

Веб-сайт: www.libkor.com.ua

Фейсбук: [https://www.facebook.com/
bibliotekaKorolenkaChernigiv/](https://www.facebook.com/bibliotekaKorolenkaChernigiv/)

You Tube: [www.youtube.com/channel/
UCOdPsuphAMLo-Eebb0Sb1Uw](http://www.youtube.com/channel/UCOdPsuphAMLo-Eebb0Sb1Uw)